

Titel: Eurojusts rapport om narkotikahandel – Erfarenheter och utmaningar i fråga om det rättsliga samarbetet

Datum: 13.4.2021

- Handeln med narkotika är fortfarande **mycket lönsam** i hela världen. Bara i Europeiska unionen omsätter denna marknad uppskattningsvis **30 miljarder euro** per år. Konsekvenserna för samhället är enorma och drabbar allt från sjukvård, samhällsstyrning och ekonomi till andra områden som påverkas på ett mer indirekt sätt. Detta har också en påverkan på brottsbekämpande och rättsliga myndigheter, som ser sig överväldigade av den kraftiga ökningen av ärenden som rör narkotikahandel. Många EU-medlemsstater anstränger sig för att avsätta tillräckliga resurser till kampen mot dessa mycket flexibla organiserade kriminella grupper som agerar över landsgränser.
- Dessutom drar de organiserade kriminella nätverk som verkar i Europa nytta av de öppna gränserna och den komplexitet som de många olika rättsliga ramarna i EU innebär. För att effektivt motverka detta **bedriver de rättsliga myndigheterna** i och utanför EU **ett framgångsrikt samarbete** – med stöd från **Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust)**. En ytterligare ökning av antalet hänskjutanden till Eurojust kan förväntas under de närmaste åren och bör beaktas i planeringen.
- I denna rapport undersöks **erfarenheterna** och **utmaningarna** när det gäller det rättsliga samarbetet i kampen mot narkotikahandeln. Den **metod** som använts bygger på att identifiera och analysera ett urval lämpliga fall med utgångspunkt i de praktiska erfarenheter som gjorts i samband med byråns medverkan i narkotikaärenden mellan 2017 och 2020 (1 838 ärenden). Analysen av ärendena är uppdelad i sex kapitel.
- Rapporten åskådliggör det stöd som Eurojust ger för att ta itu med utmaningar inom sju vanliga problemområden, nämligen nya psykoaktiva substanser och (pre-)prekursorer, samarbete med länder utanför EU (samarbetsavtal, kontaktpunkter och informellt samarbete), kontrollerade leveranser, behörighetskonflikter, finansiella utredningar, spårning och återvinning av tillgångar, den europeiska utredningsordern och narkotikahandel i en digital miljö.
- Rapporten bygger på denna analys och på Eurojusts erfarenheter av rättsligt samarbete och ger förslag på och beskrivningar **av bästa praxis** för gränsöverskridande utredningsarbete. Den innehåller **slutsatser** och ger **rekommendationer** som kan sammanfattas på följande sätt.
 - EU:s **ansträngningar för att ta itu med de rättsliga utmaningarna** på området **nya psykoaktiva substanser** och prekursorer **bör fortgå och intensifieras**. Så länge rättsliga myndigheter står inför operativa utmaningar är Eurojust den organisation rättsväsendet bör vända sig till.
 - I många utredningar av ärenden som rör narkotikahandel är ett kontinuerligt och förstärkt samarbete med länder utanför EU genom Eurojusts sambandsåklagare, kontaktpunkter och andra nätverk eller medel en mycket framgångsrik metod, vilket visar att det finns en **tydlig ytterligare potential för det nationella utredningsarbetet**. I linje med EU:s nyligen antagna strategi för en säkerhetsunion och EU:s nya narkotikastrategi 2021–2025 välkomnar och stöder Eurojust starkt målet att främja och förbättra samarbetet med länder utanför EU, till exempel genom att ingå ytterligare samarbetsavtal, utvidga nätverket av kontaktpunkter och bredda samarbetet med andra institutioner, byråer och nätverk.

- Eurojusts stöd kan vara särskilt värdefullt i ärenden som gäller **gränsöverskridande kontrollerade leveranser** med tanke på att Eurojust kan hjälpa nationella rättsliga myndigheter att övervinna de hinder som uppstår till följd av det fragmenterade europeiska rättsliga landskapet, vilket måste beaktas före och under verkställandet av en kontrollerad leverans. **Ökad harmonisering och särskild reglering av denna utredningsåtgärd på EU-nivå** bör övervägas för att underlätta det rättsliga samarbetet på området.
- För att undvika negativa återverkningar i parallella utredningar, såsom *ne bis in idem*-aspekter, erbjuder Eurojust sin sakkunskap i fall där det kan uppstå **konflikter mellan jurisdiktioner**. En **gemensam rekommendation (eller begäran)** kan i vissa fall också vara ett värdefullt alternativ för att få en opartisk lösning på hur det fortsatta arbetet bör utformas.
- Finansiella utredningar på området narkotikahandel, och särskilt frysning, förverkande och återvinning av tillgångar, har visat sig vara av yttersta vikt med tanke på dessa åtgärders inverkan på organiserade kriminella grupper. Berörda parter uppmanas att i största möjliga utsträckning utnyttja **kontoren för återvinning av tillgångar, finansunderrättelseenheterna (FIU)** och andra nätverk. Eurojust stöder rättstillämpare i alla skeden av den finansiella utredningen och i det praktiska genomförandet av den nya **förordningen om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och beslut om förverkande** (förordning (EU) 2018/1805).
- **Det europeiska rättsliga nätverket mot it-brottslighet (EJCN)** är en viktig aktör och ger värdefullt stöd i kampen mot narkotikahandeln på darknet, på virtuella plattformar eller andra digitala kommunikationsverktyg. Eftersom dessa utredningar ofta kräver specialistkunskaper inte bara på brottsbekämpningsnivå utan även hos rättsliga myndigheter, särskilt i gränsöverskridande ärenden, **uppmuntrar Eurojust också rättstillämpare att kontakta sina nationella EJCN-kontaktpunkter** i relevanta ärenden.
- Inrättandet av **gemensamma utredningsgrupper** rekommenderas starkt i alla narkotikahandelsärenden som lämpar sig för detta. Tvärtemot den utbredda uppfattningen har det aldrig varit enklare att inrätta en gemensam utredningsgrupp för rättsliga myndigheter, eftersom **Eurojust erbjuder stöd under den gemensamma utredningsgruppens alla faser** och hjälp med att förhandla, utarbeta, inrätta, administrera och finansiera sådana grupper.
- Trots de lovande och framgångsrika resultat som Eurojusts **samordningscentrum** visat (t.ex. under gemensamma insatsdagar som syftar till samtidiga och samordnade gripanden, husrannsakingar och beslag) verkar nationella rättsliga myndigheter inte vara benägna att begära att samordningscentrum för narkotikahandelsärenden upprättas. Eurojust **uppmuntrar och uppmanar därför rättsliga myndigheter att i högre grad använda detta kraftfulla verktyg vid brottsutredningar på det här området**.
- **Mervärdet av ett tidigt hänskjutande till Eurojust** stärker i slutänden den internationella delen av varje nationellt narkotikahandelsärende. Eurojust **uppmuntrar därför de myndigheter som arbetar med ärenden som rör gränsöverskridande narkotikahandel** att kontakta sina respektive nationella medlemmar för att så tidigt som möjligt diskutera de möjligheter som finns i det specifika ärendet.